

УДК 330.322:336

**В.М. Попов, доц., канд. екон.наук, Р.С.Невінчаний, магістр гр.
ФК-14МЗ**

Кіровоградський національний технічний університет

Управління інвестиційною привабливістю підприємства

У статті розглянуто сутність інвестиційної привабливості підприємства, комплекс характеристик інвестиційної привабливості та факторів її формування. Визначено сутність процесу управління інвестиційною привабливістю як комплексу чинників різного рівня впливу, що динамічно взаємодіють.

інвестування, інвестиційна привабливість, рівні формування інвестиційної привабливості, фактори формування інвестиційної привабливості, управління інвестиційною привабливістю, рейтингові агенції

Розвиток будь якої (не тільки економічної) системи є неможливим без певних вкладень абсолютно різноманітного характеру, які покликані змінити її або підтримати на необхідному рівні розвитку. Загалом процес таких вкладень називається інвестуванням і забезпечує необхідний рівень відтворення (простого чи розширеного). Процес інвестування передбачає прикладання ресурсів певної якості в певних обсягах, що покликані забезпечити в майбутньому приріст капіталу, розвиток необхідного сегменту економічної чи соціальної системи. Тобто, мова йде про формування певних причинно-наслідкових зв'язків, що поєднують процедури формування всебічної зацікавленості чи потреби по залученню ресурсів, акумулювання ресурсної бази чи, іншими словами, формування «клубу» бажаючих (зацікавлених) власників ресурсів (або власників потенцій щодо залучення ресурсів) через систему чинників, що характеризують сферу інвестування з точки зору комплексу позицій внутрішнього та зовнішнього характеру, що формують комплексне поняття інвестиційної привабливості. Інвестиційну привабливість можна розглядати, виходячи з потреби вирішення певних завдань, на рівні держави, галузі, регіону, підприємства та ін.

Але, в будь-якому випадку, узагальнені підходи до реалізації зазначеного процесу передбачають функціонування комплексу процедур впливу на стан об'єкту з метою формування необхідного рівня характеристик, що впливають на прагнення інвестора щодо розміщення ресурсів та забезпечення відтворювального процесу.

Питанням інвестиційної привабливості приділяється значна увага вченими та практиками. Зокрема на визначення сутності зазначеної категорії та механізму управління інвестиційної привабливості на різних рівнях її прояву приділяли увагу Ю.Брігхем, Л.Гапенські, Т.Коупленд, Ф.Дж. Фабозци, У. Шарп, І.Бланк, В.Федоренко, В.Савчук, А.Дука, І. Прилипко та інші. Але, при цьому, в сучасній економічній науці немає єдиного підходу до визначення суті поняття «інвестиційна привабливість підприємства».

На нашу думку, термін «інвестиційна привабливість підприємства» доцільно визначити з врахуванням сутності поняття «привабливість», який широко використовується в економічній літературі. В.В.Ільїн розглядає привабливість як мотиваційний фактор; А.І.Донцов – в якості групового єднання; А.П.Гайдуцький – як те, що викликає захоплення своїми якісними характеристиками, формами, діями [2].

Інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність характеристик його виробничої, комерційної, фінансової, управлінської діяльності та особливостей інвестиційного клімату, що свідчать про доцільність здійснення інвестицій в нього [3]. Основними цілями оцінки інвестиційної привабливості є: визначення поточного стану підприємства та перспектив його розвитку; розробка заходів підвищення інвестиційної привабливості; залучення інвестицій у відповідних до інвестиційної привабливості обсягах та отримання комплексного позитивного ефекту від освоєння залученого капіталу. Підвищення інвестиційної привабливості є головним фактором ефективності діяльності підприємства, реалізації структурних, інноваційних та інших програм і проектів.

За метою оцінювання інвестиційну привабливість підприємства можна поділити на наступні складові:

1. Залежно від характеру подальшого функціонування об'єкту.

Інвестиційна привабливість може бути оцінена з врахуванням цілей потенційних інвесторів щодо горизонтальної чи вертикальної інтеграції існуючого підприємства (при цьому обов'язкове врахування

ефекту синергізму) чи подальшого продажу об'єкту (при цьому додатково враховуються можливості інвестора по вдосконаленню управління об'єктом інвестицій і тим самим збільшенням його ринкової вартості)

2. Незалежне функціонування об'єкту. Такій меті оцінювання відповідають цілі інвесторів з погляду на отримання доходів від фінансово-господарської діяльності підприємства.

Інвестиційна привабливість формується під впливом комплексу факторів, взаємопов'язаний вплив яких, їх корегування формують систему управління інвестиційною привабливістю. До комплексу таких факторів можна, на нашу думку, віднести наявність обґрунтованої стратегії розвитку, технологій та виробництва (у різних проявах в залежності від особливостей об'єкта), корпоративне управління, рівень забезпеченості управлінського обліку і контролінгу, наявність ефективного кадрового потенціалу, маркетингового блоку, концепції реклами та PR, юридичного блоку.

Інвестори прагнуть мати інформацію про умови, які впливають на формування інвестиційної привабливості підприємства, тобто – про галузь, регіон та, особливо, про внутрішні умови господарювання на підприємстві. Виходячи з потреб потенційних користувачів інформації про інвестиційну привабливість об'єкта має будуватись й оцінка факторів та ідентифікація рівня ризиків, формуватись певна думка про позицію оцінюваного підприємства серед всіх суб'єктів, що конкурують на ринку за капітал.

На висновок про рівень інвестиційної привабливості підприємства, окрім його фінансового стану, досить суттєво впливають інвестиційна привабливість на макроекономічному (привабливість ринку та країни) і мезорівні (привабливість галузі та регіону), що має враховуватись при проведенні оцінки.

Значний вплив, з огляду на зазначене, на інвестиційну привабливість підприємства здійснюють елементи, які формуються на рівні держави: політико-правове середовище (ступінь політичної стабільності суспільства, законодавча база, офіційно прийнята концепція розвитку держави, податкова система, ступінь стабільності національної валюти), економічне середовище (темп інфляції, бюджет держави, сировинні ресурси, місткість та платоспроможність внутрішнього ринку, стан фондового ринку та фінансово-кредитної

системи), соціально-культурне середовище (соціальні інфраструктура, екологія, соціальна ієрархія і відносини у суспільстві).

Наступним рівнем визначення інвестиційної привабливості підприємства та рівнем впливу є привабливість регіону та привабливість галузі. Чинника формування інвестиційної привабливості та управління нею на рівні регіону є: ступінь розвиненості інвестиційної інфраструктури (шляхи сполучення, обсяги виробництва будівельних матеріалів, кількість будівельних компаній, екологічні ризики, кримінальні ризики, особливі ризики, притаманні регіону), демографічна структура (питома вага населення в загальному обсязі населення, питома вага працездатного населення, співвідношення міського та сільського населення, рівень кваліфікації робітників регіону), ступінь економічної розвиненості регіону (питома вага регіону у ВВП, обсяг та динаміка капітальних вкладень на одну особу, питома вага збиткових підприємств, кількість підприємств, середній рівень зарплати, обсяг виробництва на одну особу). Галузеві чинники управління інвестиційною привабливістю можна узагальнити виразити через наступні групування: розмір та потенціал ринку (темп росту ринку, циклічність попиту, прибутковість), конкуренція (наявність рівних конкурентів, ступінь спеціалізації конкурентів, інтенсивність конкуренції, наявність товарів-субститутів), бар'єри входження до галузі (капіталомісткість галузі, захищеність з боку держави, доступ до сировинних ресурсів, соціальні проблеми галузі), бар'єри виходу підприємства з галузі (державні та соціальні обмеження, що перешкоджають виходу з галузі, можливість та швидкість перепрофілювання активів), взаємовідносини з постачальниками (розташування постачальників, інтенсивність конкуренції серед постачальників, наявність матеріалів субститутів, можливість формування стратегічних союзів з постачальниками), технологічні чинники (рівень інновацій у галузі, патентно-ліцензійна ситуація, складність виробництва та продукції, науко місткість продукції), соціальні фактори (демографічні процеси, суспільні організації, профспілки, виробничі відносини робітників та керівництва).

Наявність великої кількості показників, зумовленої необхідністю ідентифікувати значний обсяг ризиків та вплив як економічних, так і неекономічних факторів різного рівня, призводить до досить громіздкої системи вихідної інформації. Тому доцільно зводити всі

результати оцінки до певного інтегрованого показника – рейтингу, а визначення таких інтегральних показників доручити відповідним суб'єктам ринкової інфраструктури – рейтинговим агентствам, які матимуть вільний доступ до внутрішньої закритої інформації про менеджмент підприємств та будуватимуть свої оцінки на підставі вузько спрямованої спеціалізації та досвіду фахівців-експертів.

Отже, підводячи деякі підсумки узагальнень щодо процесу управління інвестиційною привабливістю підприємства слід зазначити, що такий механізм є складною категорією, яка передбачає комплекс заходів багаторівневого впливу з задіянням механізмів, які повинні враховувати фактори як зовнішнього (країни, регіону, галузі) впливу, так внутрішнього регулювання. При цьому, здатність на рівні підприємства найбільш ефективно мобілізувати управлінські потуги стосовно управління його інвестиційною привабливістю виражається у здатності управлінської ланки збалансувати використання сильних сторін підприємства в контексті сприятливих факторів зовнішнього середовища (забезпечити синергетичний ефект) та мінімізувати вплив негативних чинників того ж таки зовнішнього середовища шляхом задіяння внутрішніх компенсаторів або забезпечення ефективного виходу з сегменту. Важливим відображенням ефективності управлінського процесу в даній сфері є узагальнюючі показники рейтингових агенцій щодо конкретних підприємств, які в подальшому досить суттєво впливають на пріоритети потенційних інвесторів.

Список літератури

1. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент / Ніка-Центр – 2004 – 655с.
2. Гайдуцький А.П. Методологічні аспекти інвестиційної привабливості економіки // Регіональна економіка. - 2004. - №4, С.81-86.
3. Загородній, А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – 3-те вид., випр. та доп. – К. : Знання, 2004. – 587 с.
4. Савчук В.П. Анализ и разработка инвестиционных проектов [учеб. пособие] / В.П.Савчук, С.И.Прилипко, Е.Г.Величко – Киев: Абсолют-В, Эльга, 1999. – 304с..
5. Сич Є.М. Інноваційно-інвестиційні комплекси транспорту: методологія формування та розвитку: [монографія]/Є.М.Сич, В.П.Ільчук. – К.: Логос, 2006. – 264с.

Одержано 22.12.15